

CRITERIUM	Groene vlag	Gele vlag	Rode vlag	Zwarte vlag
wederzijdse toestemming	duidelijke wederzijdse toestemming (alle partijen beleven er plezier aan)	onduidelijke wederzijdse toestemming	eenmalig gebrek aan wederzijdse toestemming	herhaaldelijk gebrek aan wederzijdse toestemming
vrijwilligheid	vrijwillig (afwezigheid van dwang)	lichte dwang of druk	eenmalig gebruik van manipulatie, chantage, macht(spositie)	herhaaldelijk gebruik van manipulatie, chantage, macht(spositie), agressie, geweld of ermee dreigen
gelijkwaardigheid	evenwaardige partners	lichte ongelijkwaardigheid in maturiteit, leeftijd, intelligentie, ...	eenmalig grotere ongelijkwaardigheid in maturiteit, leeftijd, intelligentie, ...	herhaaldelijke grote ongelijkwaardigheid in maturiteit, leeftijd, intelligentie, ...
leeftijdsadequaat	minstens 20% van de kinderen en jongeren vertonen dit gedrag	gedrag van iets jongere of iets oudere kinderen of jongeren	gedrag van kinderen of jongeren met groter leeftijdsverschil	gedrag van kinderen of jongeren met groot leeftijdsverschil
contextadequaat	gedrag stoort niemand, de privacy wordt gerespecteerd	gezien de context is het eenmalige gedrag licht aanstootgevend (onbeleefd)	gedrag is erger aanstootgevend (kwetsend of beledigend) en helemaal niet meer aangepast aan de context	het herhaaldelijk gedrag is zwaar aanstootgevend (shockerend) – openbare zedenschennis
zelfrespect	zelfrespect is voldoende (er is respect voor de persoonlijke integriteit)	gedrag kan zelfbeschadigend zijn	gedrag heeft fysieke, emotionele of psychologische schade als gevolg	gedrag heeft zware fysieke, emotionele of psychologische schade als gevolg
REACTIE	Groene vlag	Gele vlag	Rode vlag	Zwarte vlag
	Bekijk/beluister Benoem Bevestig Leg uit	Bekijk/beluister Benoem Begrens/leid af Leg uit Observeer	Bekijk/beluister Benoem/confronteer Verbied Leg uit Observeer extra	Bekijk/beluister Benoem Verbied Leg uit Straf/verwijs door Observeer extra

categorie	Groene vlag leeftijdsadequaate gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	---	---	---	---

baby's (0 tot 1 ½ jaar)	<p>Geknuffeld, gestreeld en gekust worden. Huidcontact is bron van bevrediging; het aanraken van het lichaam kan een lekker gevoel geven.</p> <p>Zuigen, bijten en geluiden maken. De zuigreflex is direct na de geboorte al sterk.</p> <p>Baby's zien de verschillen tussen mannen en vrouwen.</p> <p>Babyerecties komen voor; er is nog geen consensus of dit veroorzaakt wordt door seksueel welbehagen of door druk op de blaas.</p> <p>Exploratie van het eigen lichaam en genitaal spel: ritmisch stimuleren van de geslachtsorganen, bijvoorbeeld met de hand, door de bovenbeentjes tegen elkaar te knijpen of door de geslachtsorganen ergens tegenaan te wrijven.</p> <p>Jongens en meisjes spelen met hun geslachtsorganen; aanraking nog min of meer bij toeval; op het einde van het eerste levensjaar en anderhalf jaar doelgericht. Kan tot orgasme leiden (uit onderzoeken blijkt dat ongeveer 10% van de kinderen onder de 12 jaar wel eens een orgasme heeft, maar het is nooit het doel van hun seksueel gedrag; ze leggen nog geen verband tussen seksueel gedrag en orgasme, dat is iets wat ze in de loop der jaren pas leren en in hun puberteit gaan toepassen).</p> <p>Kinderen tonen interesse in de geslachtsdelen van anderen: eerder interesse in mannelijke (vanaf 13 maanden) dan in vrouwelijke geslachtsdelen (vanaf 17 maanden). Deze interesse neemt tot het 6de jaar nauwelijks af.</p>			
--	--	--	--	--

categorie	Groene vlag leefstijdsadequaate gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	--	--	--	--

peuters (1 ½ tot 3)	<p>Stoeien en knuffelen: omhelzen, kusjes geven, op schoot zitten. De mate waarin deze behoeften zich voordoet kan zeer verschillend zijn.</p> <p>Peuters denken soms dat ze van dag op dag van geslacht kunnen veranderen. Naar het einde van de peutertijd beseffen ze dat ze jongen of meisje zijn en tot welke sekse anderen behoren. Dit besef is geënt op uiterlijke kenmerken. Peuters zien dat ze anders zijn dan andere kinderen: 'ik heb een piemeltje en jij niet!'</p> <p>Aanraken van borsten of pogingen daartoe.</p> <p>Naakt of in ondergoed rondlopen.</p> <p>Peuters steken uit nieuwsgierigheid allerlei dingetjes in hun mond of neus. Meisjes proberen soms een boontje of erwte of een klein stukje speelgoed in hun vagina te stoppen. Ook jongetjes proberen soms hun penis ergens in te steken, bijvoorbeeld in een hol speelgoedje of in een rolletje wc-papier.</p>	<p>Enmalig borsten willen aanraken wanneer de context het niet toelaat.</p> <p>Opzettelijk ontbloten en toekeren van het eigen achterwerk (moonie).</p>	<p>Enmalig objecten in anus of vagina steken, al dan niet tijdens seksuele spelletjes.</p>	<p>Herhaaldelijk objecten in anus of vagina steken, al dan niet tijdens seksuele spelletjes.</p>
----------------------------	--	---	--	--

categorie	Groene vlag leefstijdsadequa gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	--	--	--	--

peuters (1 ½ tot 3)	<p>Het eigen geslachtsdeel wordt ontdekt als lustvol. Aanraken van de eigen geslachtsorganen en bevredigen met de hand (wordt door ouders in verschillende landen waargenomen tot ca. 10 jaar; van 2-6 jaar ¼ van de jongens en 1/6 van de meisjes; ongeveer 10% van kinderen tussen 4-10 jaar bevredigen zich tot een orgasme). Het gaat hier dus vooral om lustbevrediging aan het eigen lichaam. Het aanraken of stimuleren van de geslachtsdelen gebeurt niet met als doel om een orgasme te ervaren. Het kan echter wel tot een orgasme leiden. Peuters leggen nog geen verband tussen seksueel gedrag en orgasme, dat is iets wat ze in de loop der jaren pas leren en in hun puberteit gaan toepassen. Meisjes stimuleren hun geslachtsorganen in het algemeen indirecter dan jongens. Bekende methoden zijn op een hobbelpaard hobbelen, de dijen samendrukken en het 'beklimmen' van poppen, ander speelgoed of de knie van een ouder. Niet alle kinderen vertonen in dezelfde mate dit auto-erotisch gedrag.</p> <p>Kinderen nemen nogal eens hun toevlucht tot zelfbevrediging als een soort troostende lolly, vooral wanneer het hen een beetje tegenzit. De bevrediging ontwikkelt zich dan door frustratie en ter compensatie, bijvoorbeeld om het gemis aan speelkameraadjes te compenseren.</p> <p>De verschillen hebben niet alleen te maken met het geslacht (jongens eerder dan meisjes), maar ook met de manier waarop de omgeving van het kind hiermee omgaat, en met de gevoeligheid van de geslachtsorganen.</p>	<p>Anderen storen met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opvallend veel bezig zijn met bevrediging van de eigen geslachtsorganen, wederzijdse bevrediging van elkaars geslachtsorganen; - seksueel expliciet gedrag (bijvoorbeeld ritmisch stimuleren). 		
--------------------------------	---	--	--	--

categorie	Groene vlag leefstijdsadequaate gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	--	--	--	--

	<p>Preseksueel gedrag komt voor: zoenen en hevig geïnteresseerd raken in eigen en andermans lichaam en geslachtsorganen (ook van niet-familieleden). Wat kinderen vooral drijft, is nieuwsgierigheid en het verlangen naar kennis. Stiekem kijken door openstaande deuren van bad-, slaapkamer en wc. Het lichaam van de ouders wekt het eerst de interesse op, gevolgd door dat van broers en zusjes en andere kinderen. Deze interesse uit zich in het bekijken van blote mensen, aanraken van borsten of geslachtsorganen van anderen en het laten zien van de eigen geslachtsorganen. Gefascineerd door bloot, kijken en bekeken worden. Geeft een rustgevend en ontspannend gevoel dat vergeleken kan worden met duimzuigen of op een speen zuigen.</p> <p>'Vieze woorden' (zoals pis, kak) uitspreken is leuk; spelletje dat tegenover volwassenen gebruikt wordt om te provoceren.</p> <p>Jongens vertonen competitiever, agressiever spelgedrag dan meisjes.</p> <p>Weten welk gedrag 'mannelijk' en welk gedrag 'vrouwelijk' is.</p> <p><u>Naar het einde van de peutertijd</u> kunnen peuters stereotype seksspelletjes spelen: openlijk doktertje spelen (uitkleden), vadertje en moedertje spelen. Elkaar omsingelen en zoenen op de mond is geen uitzondering. Kinderen bedenken een situatie waarin ze volwassen rollen, waar seksualiteit deel van uitmaakt, naspelen. In het seksueel rollenspel imiteren de kinderen de volwassenen. Het maakt hen vertrouwd met de sociale omgang. Zij identificeren zich met het gedrag van hun rolmodellen. Kinderen maken zich onbewust een aantal kenmerken van hun rolmodel eigen en geven daarmee zichzelf gestalte.</p>	<p>Tong in andermans mond steken tijdens het kussen.</p> <p>Eenmalige poging tot ontbloten van andermans geslachtsdelen.</p> <p>Eenmalig uitspreken van 'vieze woorden' wanneer de context het niet toelaat.</p> <p>Anderen storen met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opvallend veel bezig zijn met seksspelletjes wanneer de context het niet toelaat; - seksueel expliciet gedrag (bijvoorbeeld ritmisch stimuleren, het nabootsen van seks met poppen, of leeftijdgenoten (met kleren aan)). 	<p>Eenmalig aanraken met mond van geslachtsdelen van kinderen en volwassenen (oraal contact).</p> <p>Herhaalde pogingen tot ontbloten van andermans geslachtsdelen.</p> <p>Het herhaaldelijk uitspreken van 'vieze woorden' wanneer de context het niet toelaat.</p>	<p>Herhaaldelijk aanraken met mond van geslachtsdelen van kinderen en volwassenen (oraal contact).</p>
--	--	--	--	--

categorie	Groene vlag leeftijdsadequaat gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	--	---	---	---

kleuters (3 tot 6)	<p>Stoeien en knuffelen: omhelzen, kusjes geven (ook op de mond), op schoot zitten, maar geleidelijk vinden veel kleuters zich te groot om nog op de schoot te zitten.</p> <p>'Vieze woorden' (pis, kak, pik, kut, trut, scheet, ...) uitspreken is leuk; spelletje dat tegenover volwassenen gebruikt wordt om te provoceren. Kinderen onderling gebruiken de woorden vooral als scheldwoorden.</p> <p>Kleuters komen langzaam tot het besef dat ze een jongen of een meisje zijn. Stilaan begrijpen zij dat jongens later een man worden en meisjes een vrouw.</p> <p>Het rollenpatroon steekt de kop op: 'Dit is geen speelgoed voor een jongen', 'Hela, ik ben geen meisje, hoor!' en 'Dat zijn jongenskleren!'</p> <p>Naar het einde van de kleutertijd toe spelen meer en meer jongens met jongens en meisjes met meisjes.</p> <p>Soms begin van schaamte en preutsheid: 'Doe de deur dicht!'</p> <p>Verkenning van het eigen en andermans lichaam en de bijbehorende gevoelens gaat door. Deze verkenningstocht wordt vaak geactiveerd door hiaten in de kennis van de kleuter. Omdat de sociale controle groter wordt gebeurt dit verkennen geleidelijk aan minder in het openbaar. Doktertje spelen, vadertje en moedertje spelen buiten de school, buiten het gezichtsveld van volwassenen.</p>	<p>Tong in andermans mond steken tijdens het kussen.</p> <p>Eenmalig uitspreken van 'vieze woorden' wanneer de context het niet toelaat.</p> <p>Opzettelijk ontbloten en toekeren van het eigen achterwerk (moonning).</p>	<p>Het herhaaldelijk uitspreken van 'vieze woorden' wanneer de context het niet toelaat.</p> <p>Verlagen of vernederen van zichzelf of anderen met seksuele thema's (bv. kledij die zicht toelaat op borsten en geslacht tentoon spreidt).</p> <p>Herhaaldelijke seksuele pesterijen (bv. continu broekje willen aftrekken).</p>	<p>De andere(n) pijn doen tijdens het seksuele spel (bijten, knijpen, ...).</p>
-------------------------------	---	--	--	---

categorie	Groene vlag leeftijdsadequaatt gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	---	---	---	---

kleuters (3 tot 6)	<p>Veel kleuters raken soms hun geslachtsdelen aan. Om een lekker gevoel te ervaren wrijven ze erover of spelen ze ermee. De intentie is niet seksueel; de kleuter friemelt aan zijn of haar geslacht omdat dit een prettig gevoel geeft. Ongeveer 10 tot 15% van de kinderen kennen reeds de klassieke masturbatiegebaren. Soms ook zelfbevrediging door frustratie of ter compensatie, bijvoorbeeld om de verveling of het gemis aan speelkameraadjes te compenseren.</p> <p>Elkaar 'schuine' moppen vertellen. Tekeningen van geslachtsdelen maken.</p> <p>Bij elkaar uitkleden en elkaars geslachtsdelen bekijken; stiekem in badhokjes gluren; kijken hoe de ander plast; de geslachtsdelen van de ouders proberen aan te raken; de piemel van een hond of een poes aanraken; aan volwassenen vragen of ze hun geslachtsdelen mogen zien. De kleuters worden vooral gedreven door een enorme nieuwsgierigheid. Op deze wijze ontdekken kinderen elkaars lichaam, bevredigen zij elkaars lichaam en doen zij de eerste ervaringen op met lustbeleving in gezelschap. Meestal gaat het hier overwegend om het betasten van elkaars lichaam.</p> <p>Genitaal contact met het andere geslacht komt voor. In een studie bleek ruim 50% van de jongens en 17% van de meisjes genitaal contact (op elkaar liggen) gehad te hebben met het andere geslacht.</p>	<p>Anderen storen met opvallend veel bezig zijn met zelfbevrediging.</p> <p>Eenmalige seksueel expliciete taal, geluiden, tekeningen (onzedelijkheden).</p> <p>Eenmalig gluren wanneer de context het niet toelaat.</p> <p>Opwinding door het vertonen van geslachtsdelen aan onbekenden, pornografische interesse.</p> <p>Anderen storen met:</p> <p>- opvallend veel bezig zijn met wederzijdse bevrediging of groepsbevrediging.</p>	<p>Dwangmatige zelfbevrediging (zonder er plezier aan te beleven)</p> <p>Herhaaldelijk seksueel expliciete taal, geluiden, tekeningen (onzedelijkheden).</p> <p>Herhaaldelijk gluren.</p> <p>Herhaalde opwinding door het vertonen van geslachtsdelen aan onbekenden, grote pornografische interesse.</p> <p>Poging tot geslachtsgemeenschap</p>	<p>Herhaalde pogingen tot geslachtsgemeenschap</p>
-------------------------------	--	---	--	--

categorie	Groene vlag leefstijdsadequaate gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
kleuters (3 tot 6)	<p>Kleuters kunnen regelmatig overvallen worden door onaangename gevoelens (schuldgevoelens, angst, gevoel van vernedering of frustratie, droefheid). Zij nemen aan seksualiteit gelinkte verschijnselen waar zonder meteen de inhoud of de draagwijdte daarvan te begrijpen. De ontdekking dat meisjes 'niets' hebben kan voor sommige jongetjes een bron van angst betekenen. Omgekeerd kunnen meisjes tot de vaststelling komen 'niets' (meer) te hebben. Ondernemende kleuters zullen elke gelegenheid aangrijpen om erachter te komen hoe het bij leeftijdsgenootjes zit.</p> <p>Uit studies blijkt dat anaal en oraal contact van jongens met jongens voorkomt (respectievelijk 16% en 17%). Bij meisjes zijn orale en anale contacten nauwelijks of niet aan de orde (respectievelijk 2% en 0%).</p> <p>Enorme nieuwsgierigheid; naar het einde van de kleutertijd verliezen kleuters hun egocentrisme en zijn ze daardoor beter in staat zich te verplaatsen in de ervaringen van anderen. Vragen naar seksuele beleving van anderen/ volwassenen. Grote belangstelling in het voortplantingsverhaal en er eindeloos vragen over stellen. Rond 6 jaar merken kinderen dat volwassenen minder openstaan voor het beantwoorden van vragen als ze wel beweren. Vandaar dat kinderen zich meer wenden tot leeftijdsgenoten.</p> <p>Gevoel van verliefdheid bestaat; wordt omschreven als een speciale vriendschap.</p>	<p>- seksueel expliciet gedrag (bijvoorbeeld ritmisch stimuleren, het nabootsen van seks met poppen, of leeftijdgenoten (met kleren aan)).</p> <p>Enemalig seksueel gore gesprekken met leeftijdsgenoten.</p> <p>Vroege niet-leefstijdsadequate seksuele kennis.</p>	<p>Angst opwekken of dreigen (al dan niet met dreiging van geweld).</p> <p>Aanrakingen of blootstelling afdwingen van geslachtsdelen met druk, chantage, manipulatie, ...</p> <p>Enemalig aanraken met mond van geslachtsdelen van kinderen en volwassenen (oraal contact).</p> <p>Enemalig objecten in anus of vagina steken, al dan niet tijdens seksuele spelletjes (anaal/ vaginaal contact).</p> <p>Herhaaldelijk seksueel gore gesprekken met leeftijdsgenoten.</p> <p>Enemalig seksueel expliciete en/of gore gesprekken met (groot) leeftijdsverschil.</p>	<p>Herhaaldelijk aanraken met mond van geslachtsdelen van kinderen en volwassenen (oraal contact).</p> <p>Herhaaldelijk objecten in anus of vagina steken, al dan niet tijdens seksuele spelletjes (anaal/ vaginaal contact).</p> <p>Herhaaldelijk seksueel expliciete en/of gore gesprekken met (groot) leeftijdsverschil.</p>

categorie	Groene vlag leeftijdsadequaat gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	--	---	---	---

kinderen (6 tot 11)	<p>Vertonen van openlijk uitdagend en verleidelijk gedrag tegenover volwassenen. Bij vertrouwde mensen op schoot klimmen en aanhalig zijn.</p> <p>Schaamtegevoel i.v.m. zich ontkleden. Kinderen worden introverter en preutser (deur van de badkamer of toilet op slot).</p> <p>Kinderen worden vooral gedreven door nieuwsgierigheid en het verlangen naar kennis. Het kind wil zien wat het eigenlijk niet mag zien, juist omdat het verboden is.</p> <p>Kinderen – vooral tussen 7 en 8 jaar – tonen graag hun eigen geslachtsdelen en willen ook die van andere kinderen zien. Ze bekijken ze en willen weten hoe ze functioneren: ze raken ze aan, inspecteren ze en spelen ermee.</p> <p>In kindertekeningen verschijnen vaker geslachtsorganen.</p>	<p>Uitdagend en verleidelijk gedrag tegenover volwassenen (lolita); flirtend praten.</p> <p>Anderen storen met seksueel expliciet gedrag (bijvoorbeeld ritmisch stimuleren, lichaam tegen mensen of meubels wrijven).</p> <p>Opzettelijk ontbloten en toekeren van het eigen achterwerk (moonning).</p> <p>Eenmalig gluren, bijvoorbeeld in toiletten en doucheruimtes.</p> <p>Eenmalig proberen anderen uit te kleden zonder diens toestemming.</p> <p>Eenmalig tekeningen over gewelddadige seksuele handelingen maken (ook verkrachting).</p>	<p>Verlagen of vernederen van zichzelf of anderen met seksuele thema's (bv. kledij die zicht toelaat op borsten en geslacht tentoon spreidt).</p> <p>Herhaaldelijk gluren, bijvoorbeeld in toiletten en doucheruimtes.</p> <p>Herhaaldelijk proberen anderen uit te kleden zonder diens toestemming.</p> <p>Herhaaldelijk tekeningen over gewelddadige seksuele handelingen maken (ook verkrachting).</p>	
--------------------------------	---	--	---	--

categorie	Groene vlag leeftijdsadequaat gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	--	---	---	---

kinderen (6 tot 11)	<p>Verzinnen van seksueel getinte mopjes of vertellen aan elkaar dat seks vies is.</p> <p>Heel wat seksuele informatie wordt verworven via de vriendengroep van het eigen geslacht. Baby'tjes komen niet langer uit de bloemkolen. Ze kennen en begrijpen het voortplantingsverhaal.</p> <p>Er zijn duidelijke ideeën over welk gedrag typisch bij jongetjes of bij meisjes hoort.</p> <p>Tal van seksuele activiteiten met bekenden rond 6- of 7-jarige leeftijd komen neer op experimenteren of inspecteren. Dit is nuttig om kennis op te doen en een gevoel van veiligheid op seksueel gebied te ontwikkelen.</p> <p>Aangaan van gehechtheidbanden met personen buiten het gezin.</p>	<p>Enmalige seksuele schuttingtaal (goor), geluiden, tekeningen (onzedelijkheden).</p> <p>Enmalig seksueel plagen.</p> <p>Enmalig seksueel gore gesprekken met leeftijdsgenoten (online en in real life).</p> <p>Enmalige seksuele opwinding door het vertonen van geslachtsdelen aan onbekenden, bijvoorbeeld bevrediging in het openbaar of voor de webcam.</p> <p>Onbekenden knuffelen.</p>	<p>Herhaaldelijk seksuele schuttingtaal (goor), geluiden, tekeningen (onzedelijkheden).</p> <p>Herhaaldelijke seksuele pesterijen.</p> <p>Herhaaldelijk seksueel gore gesprekken met leeftijdsgenoten (online en in real life).</p> <p>Enmalig seksueel expliciete en/of gore gesprekken met (groot) leeftijdsverschil (online en in real life).</p> <p>Herhaaldelijke seksuele opwinding door het vertonen van geslachtsdelen aan onbekenden, bijvoorbeeld bevrediging in het openbaar of voor de webcam.</p>	<p>Herhaaldelijk seksueel expliciete en/of gore gesprekken met (groot) leeftijdsverschil (online en in real life).</p>
--------------------------------	---	--	---	---

categorie	Groene vlag leefstijdsadequa gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
kinderen (6 tot 11)	<p>Bewustwording van zichzelf als seksueel persoon en van de andere als een mogelijke affectieve en seksuele partner. Het verschil tussen knuffelen, vrijen en verliefdheid wordt duidelijk. Emoties die bij stoeien en knuffelen horen omschrijven kinderen als iets dat aan de buitenkant van het lichaam gebeurt, en emoties die bij verliefdheid horen als iets dat zich in het lichaam afspeelt.</p> <p>Het kind kan door te zeggen dat het verliefd is heel verlegen worden. Verliefdheden kunnen heftige gevoelens teweegbrengen, zonder dat daar seksuele gevoelens aan gekoppeld hoeven te worden. De verliefdheid wordt de belangrijkste uitingsvorm van intimiteit. Dit kan op een leeftijdsgenoot zijn maar ook op een volwassene.</p> <p>Naarmate het kind ouder wordt is er meer sprake van lichamelijk contact gekoppeld aan verliefd zijn: de eerste voorzichtige aanraking (tegen elkaar aanzitten, handje geven, arm om elkaar heen) geeft een heel spannend gevoel. Bijna alle kinderen tussen 10 en 12 zeggen wel eens verliefd te zijn geweest, waarbij in 50% van de gevallen ook gezoend wordt.</p> <p>Anderzijds lijkt het of er geen interesse meer bestaat voor seksualiteit. Kinderen stellen minder vragen, tonen minder openlijk belangstelling voor elkaars lichaam. Toch veel experimenteren met seks en lichaam en een geleidelijke bewustwording van allerlei – soms seksueel getinte – verlangens. Het openlijk aanraken en strelen van de eigen geslachtsorganen en seksuele spelletjes met andere kinderen gebeurt minder openbaar. Deze spelletjes gebeuren zowel met kinderen van het eigen als van het andere geslacht: elkaars genitaliën bekijken of betasten, 'vrijen', of 'vrijen nadoen'. Spelletje jongens- of meisjespakkertje.</p>	<p>Tong in andermans mond steken tijdens het kussen.</p>	<p>Enmalig aanraken met mond van geslachtsdelen van kinderen en volwassenen (oraal contact).</p> <p>Enmalig onder (groeps)druk dwingen om mee te doen aan seksspelletjes of seksueel getint contact afdwingen met gebruik van macht, druk, autoriteit, chantage, en manipulatie.</p>	<p>Herhaaldelijk aanraken met mond van geslachtsdelen van kinderen en volwassenen (oraal contact).</p> <p>Herhaaldelijk onder (groeps)druk dwingen om mee te doen aan seksspelletjes of seksueel getint contact afdwingen met gebruik van macht, druk, autoriteit, chantage, manipulatie, geweld en agressie (bijvoorbeeld met een mes).</p>

categorie	Groene vlag leefijdsadequa gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
kinderen (6 tot 11)	<p>Ongeveer 50% van de jongens heeft rond het 10de levensjaar seksueel georiënteerde spelletjes met andere jongens. Ze laten elkaar hun geslachtsorganen zien of aanraken. 1/3 van de jongens heeft seksueel getint spel met meisjes van dezelfde leeftijd. 1/3 van de meisjes heeft seksueel spel met andere meisjes. In contacten tussen meisjes worden soms voorwerpen in de vagina gebracht (18% tussen 10 en 12 jaar). Tegen het einde van de kindertijd komen deze spelletjes minder vaak voor.</p> <p>Begin masturbatie. <u>Vanaf 10 jaar tot aan de puberteit</u> gaat 30 tot 40% van de jongens en 18 tot 30% van de meisjes masturberen. Masturberen is het zich bewust worden dat seksualiteit een functie krijgt in sociale situaties (met en via anderen). De inhoud van de fantasieën wordt erotisch en raakt hoe langer hoe meer gericht op mogelijke partners. Kinderen ontwikkelen een seksuele trots. Ze richten een deel van hun seksuele verlangens op zichzelf: ze waarderen de eigen geslachtsdelen, laten die aan een leeftijdgenoot zien als die het goedvindt, leren genieten van het zichzelf genot verschaffen. Vanaf 9 à 10 jaar scheppen ze op over echte, ietwat 'opgeblazen' of denkbeeldige seksuele hoogstandjes.</p> <p>Praten over seks; samen naar seksuele plaatjes kijken. De belangstelling voor volwassenen seksualiteit neemt op het einde van de kindertijd toe, waardoor het voorkomt dat kinderen <u>tussen 10 en 13</u> in groepjes een erotische video bekijken of samen erotische tijdschriften bekijken. Zij concentreren zich op een gedetailleerde kennis van het lichaam en de geslachtsdelen (in hun fantasie staat een persoonlijk seksueel contact op het punt te gebeuren).</p>	<p>Anderen storen met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opvallend veel bezig zijn met masturbatie, wederzijdse masturbatie of groepsmasturbatie; - seksueel expliciet gedrag met leeftijdsgenoten. <p>Naar sekslijnen bellen.</p>	<p>Voorwerpen in vagina/anus stoppen.</p> <p>Opvallend veel bezig zijn met seks (bijvoorbeeld met porno op het internet).</p> <p>Vragen seksueel getinte tv-programma's te zien.</p>	<p>De andere(n) pijn doen tijdens het seksuele spel.</p> <p>(Poging tot) geslachtsgemeenschap met leeftijdsgenoten/jonger kind.</p> <p>(Poging tot) anaal seksueel contact met leeftijdsgenoten/jonger kind.</p>

categorie	Groene vlag leefstijdsadequaate gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
tieners (12 tot 14)	<p>Het begin van de puberteit. Er vinden verschillende veranderingen in het lichaam plaats. De aandacht voor het eigen lichaam en dat van de andere neemt toe. Veel jongeren maken zich zorgen over de veranderingen van hun lichaam. Ze voelen zich onzeker en vragen zich af of ze wel aantrekkelijk en 'normaal' zijn.</p> <p>80% van de jongens en 77% van de meisjes hebben rond deze leeftijd gevoelens van seksuele opwinding en aantrekking en de eerste seksuele fantasieën worden ervaren: jongens op gemiddeld 11,6 jaar en meisjes op gemiddeld 13,3 jaar. De oorzaak van de eerste seksuele opwinding voor meisjes is meestal lichamelijk contact, voor jongens meestal visuele stimuli (bijvoorbeeld erotische plaatjes of het zien van een aantrekkelijk iemand).</p> <p>Grotere seksuele nieuwsgierigheid en interesse voor het andere geslacht. Tieners bouwen wel een dubbelzinnige houding op tegenover seksualiteit. Aan de ene kant zijn tieners enorm geïnteresseerd in seksualiteit, aan de andere kant schamen zij zich en zijn ze gesloten over het onderwerp. Seksualiteit wordt iets voor in de persoonlijke sfeer: de contacten met de andere sekse worden persoonlijker en individueler. Optrekken met leeftijdsgenoten van het eigen geslacht groeit meer en meer uit tot een gemengde vriendengroep.</p> <p>De puberteit is een periode van innerlijke onzekerheden. Door seksueel (soms expliciete) conversaties met leeftijdsgenoten (online en in real life) zoeken tieners antwoorden op hun (psychologische, seksuele, ...) vragen.</p> <p>Interesse in erotica.</p>	<p>Eenmalig gluren, bijvoorbeeld in toiletten en doucheruimtes.</p> <p>Grote interesse in porno.</p>	<p>Verlagen of vernederen van zichzelf of anderen met seksuele thema's (bv. kledij die zicht toelaate op borsten en geslacht).</p> <p>Herhaaldelijk gluren, bijvoorbeeld in toiletten en doucheruimtes.</p> <p>Proberen anderen uit te kleden zonder toestemming.</p> <p>Seksueel expliciete gesprekken met jongere kinderen.</p> <p>Interesse en in beslag genomen worden door agressieve porno, seksuele agressieve gedachten en thema's.</p>	<p>Bewust toekijken bij een verkrachting of groepsverkrachting.</p> <p>Interesse in kinderporno.</p> <p>Het maken en/of verspreiden van kinderporno.</p>

categorie	Groene vlag leefijdsadequa gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	--	--	--	--

tieners (12 tot 14)	Seksuele grapjes die niet aanstootgevend zijn.	<p>Enmalige seksuele plagerijen, bijvoorbeeld seksuele opmerkingen over lichaamsdelen, uiterlijk of kleding; obsceniteiten.</p> <p>Opzettelijk ontbloten en toekeren van het eigen achterwerk (moonig).</p> <p>Enmalig onzedelijke telefoons, voyeurisme, seksuele opwinding door het vertonen van geslachtsdelen aan onbekenden (bijvoorbeeld masturberen in het openbaar of voor de webcam) of door lichamelijk contact met onbekenden.</p> <p>Enmalig seksueel gore taal, geluiden, tekeningen (onzedelijkheden), seksuele graffiti (ernstig en schokkend).</p>	<p>Herhaaldelijke seksuele pesterijen: voortdurend iemand uitmaken voor bijvoorbeeld hoer of homo, seksuele opmerkingen over lichaamsdelen, uiterlijk of kleding; obsceniteiten.</p> <p>Herhaaldelijk onzedelijke telefoons, voyeurisme, seksuele opwinding door het vertonen van geslachtsdelen aan onbekenden (bijvoorbeeld masturberen in het openbaar of voor de webcam) of door lichamelijk contact met onbekenden.</p> <p>Herhaaldelijk seksueel gore taal, geluiden, tekeningen (onzedelijkheden), seksuele graffiti (ernstig en schokkend).</p>	Ongevraagd naaktfoto's van iemand maken en/of verspreiden.
------------------------------------	--	--	---	--

categorie	Groene vlag leeftijdsadequa at gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	--	---	---	---

<p>tieners (12 tot 14)</p>	<p>Er wordt een verband gelegd tussen seksueel gedrag en orgasme. In de categorie <u>tieners</u> masturbeert ca. 68% van de jongens en 31% van de meisjes.</p> <p>(Wederzijdse) masturbatie. Gezamenlijke masturbatie schept positieve gevoelens en affectieve banden die de preadolescent aan de andere bindt. De vriendschapsbanden vergroten erdoor en de jongeren ervaren voor het eerst een echt seksueel partnership, namelijk het schenken van tederheid en genot, rekening houdend met de behoeften van de ander.</p> <p>Ervaring met seksueel gedrag: 50% heeft ervaring met tongzoenen, 25% met oppervlakkig vrijen en aanraken, voelen en strelen. 7% heeft ervaring met orale seks.</p> <p>Uit een studie blijkt dat 8% van de <u>13</u>-jarige jongens en 4% van de 13-jarige meisjes al ervaring heeft met geslachts-gemeenschap. Uit een andere studie blijkt dat 22% van <u>14</u>-jarige scholieren ervaring heeft met geslachts-gemeenschap.</p>	<p>Opvallend veel bezig zijn met seks (ook masturbatie).</p> <p>Promiscue gedrag (verschillende seksuele partners tegelijk hebben). Seksueel uitdagende kledij en gedrag (sletje).</p> <p>Geslachts-</p>	<p>Enmalig onder (groeps)druk dwingen om mee te doen aan seksspelletjes of seksueel getint contact afdwingen met gebruik van macht, druk, autoriteit, chantage, drugs en manipulatie.</p> <p>Aan anderen vragen seksuele handelingen te doen of betasten zonder toestemming.</p> <p>Seksueel expliciete bedreigingen (ook schriftelijk).</p> <p>Dwangmatige masturbatie (chronisch of openbaar), zonder er plezier aan te beleven.</p> <p>Anaal en oraal contact.</p> <p>Voorwerpen in vagina en anus inbrengen.</p> <p>gemeenschap</p>	<p>Herhaaldelijk onder (groeps)druk dwingen om mee te doen aan seksspelletjes of seksueel getint contact afdwingen met gebruik van macht, druk, autoriteit, chantage, manipulatie, geweld en agressie (bijvoorbeeld met een mes).</p> <p>De andere(n) seksueel pijn doen tijdens het seksuele spel.</p> <p>Genitale verwondingen veroorzaken bij zichzelf en bij anderen.</p> <p>Seksueel contact met dieren.</p> <p>Geslachtsgemeenschap, anaal contact en andere seksuele handelingen met significant niet gelijkwaardige partner (bijvoorbeeld met jongere kinderen.)</p>
---	--	--	---	--

categorie	Groene vlag leefijdsadequa gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
tieners (12 tot 14)	<p>Flirten op het internet en over seks chatten met leeftijdsgenoten (uit Nederlands onderzoek blijkt dat een overgrote meerderheid van de actief internettende jongeren (12 – 25 jaar) het afgelopen half jaar wel eens geflirt heeft op het net: 82% van de jongens en 73% van de meisjes; verder blijkt uit dit onderzoek dat 10% van de jongens en 5% van de meisjes het afgelopen jaar seks had gehad op of via het internet; 57% van de jongens en 42 % van de meisjes heeft in het afgelopen jaar een afspraakje 'in real life' gehad met iemand die ze op internet hadden ontmoet; wanneer jongeren iets seksueels doen voor de webcam, doen ze dit over het algemeen omdat ze het zelf leuk, spannend of opwindend vinden; toch zijn er grote verschillen tussen jongens en meisjes: 62% van de meisjes vindt het niet leuk om een seksueel getinte vraag te krijgen, tegenover 13% van de jongens; 83% van de meisjes die wel eens een verzoek krijgen om seksuele handelingen te verrichten voor de webcam vinden dit vervelend, tegenover 28% van de jongens).</p>	<p>Cyberseks met iemand hebben (via webcam).</p> <p>Een afspraak om seks te hebben 'in real life' met iemand op internet ontmoet.</p>	<p>Seksueel contact in ruil voor een beloning (bijvoorbeeld een breezer).</p> <p>Seksueel expliciete bedreigingen (ook schriftelijk en online).</p> <p>Cybersekssessie ongevraagd opnemen.</p>	<p>Vriend(in) manipuleren of dwingen om zich te prostitueren (loverboys).</p> <p>Zich prostitueren.</p> <p>Een prostituee bezoeken.</p> <p>Cybersekssessie ongevraagd verspreiden.</p>

categorie	Groene vlag leeftijdsadequaatt gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	---	---	---	---

jongeren (15 tot en met 17)	<p>Jongeren experimenteren met relatievormen, waarbij de zogenaamde seriële monogamie de meest voorkomende is: ze hebben één vaste relatie en als dat niets wordt, proberen ze het met iemand anders. De meeste jongeren vinden in hun relaties trouw, respect en waardering zeer belangrijk. Ze willen ook kunnen communiceren met hun partner.</p> <p>Het beeld dat soms van jongeren wordt opgehangen, klopt niet. Ze zijn niet die wellustige jongeren die zich in een wereld zonder normen 'overleveren aan ongebreidelde seks'.</p> <p>Seksuele grapjes die niet aanstootgevend zijn.</p>	<p>Enmalig gluren, bijvoorbeeld in toiletten en doucheruimtes.</p> <p>Opzettelijk ontbloten en toekeren van het eigen achterwerk (moonning).</p> <p>Enmalige seksuele plagerijen, bijvoorbeeld seksuele opmerkingen over lichaamsdelen, uiterlijk of kleding; obsceniteiten.</p>	<p>Verlagen of vernederen van zichzelf of anderen met seksuele thema's (bv. kledij die zicht toelaat op borsten en geslacht tentoon spreidt).</p> <p>Herhaaldelijk gluren, bijvoorbeeld in toiletten en doucheruimtes.</p> <p>Proberen anderen uit te kleden zonder toestemming.</p> <p>Herhaaldelijke seksuele pesterijen: voortdurend iemand uitmaken voor bijvoorbeeld hoer of homo, seksuele opmerkingen over lichaamsdelen, uiterlijk of kleding; obsceniteiten.</p>	<p>Bewust toekijken bij een verkrachting of groepsverkrachting.</p> <p>Ongevraagd naaktfoto's van iemand maken en/of verspreiden.</p>
--	---	--	---	---

categorie	Groene vlag leefijdsadequa gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	--	--	--	--

jongeren (15 tot en met 17)	<p>Seksueel expliciete gesprekken met leeftijdsgenoten online en in real life).</p> <p>Interesse in erotica.</p>	<p>Enmalig onzedelijke telefoons, voyeurisme, seksuele opwinding door het vertonen van geslachtsdelen aan onbekenden (bijvoorbeeld masturberen in het openbaar of voor de webcam) of door lichamelijk contact met onbekenden.</p> <p>Enmalig seksueel expliciete taal, geluiden, tekeningen (onzedelijkheden), seksuele graffiti (ernstig en schokkend).</p> <p>Grote interesse in porno en obsessief bezig zijn met seks (ook masturbatie).</p>	<p>Herhaaldelijk onzedelijke telefoons, voyeurisme, seksuele opwinding door het vertonen van geslachtsdelen aan onbekenden (bijvoorbeeld masturberen in het openbaar of voor de webcam) of door lichamelijk contact met onbekenden.</p> <p>Herhaaldelijk seksueel expliciete taal, geluiden, tekeningen (onzedelijkheden), seksuele graffiti (ernstig en schokkend).</p> <p>Seksueel expliciete gesprekken met jongere kinderen.</p> <p>Interesse en in beslag genomen worden door agressieve porno, seksuele agressieve gedachten en thema's.</p>	<p>Interesse in kinderporno.</p> <p>Het maken en/of verspreiden van (kinder)porno.</p>
--	--	--	--	--

categorie	Groene vlag leefstijdsadequa gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	--	--	--	--

jongeren (15 tot en met 17)	<p>Flirten op het internet en over seks chatten met leeftijdsgenoten (uit Nederlands onderzoek blijkt dat een overgrote meerderheid van de actief internettende jongeren (12 – 25 jaar) het afgelopen half jaar wel eens geflirt heeft op het net: 82% van de jongens en 73% van de meisjes; verder blijkt uit dit onderzoek dat 10% van de jongens en 5% van de meisjes het afgelopen jaar seks had gehad op of via het internet; 57% van de jongens en 42 % van de meisjes heeft in het afgelopen jaar een afspraakje 'in real life' gehad met iemand die ze op internet hadden ontmoet; wanneer jongeren iets seksueels doen voor de webcam, doen ze dit over het algemeen omdat ze het zelf leuk, spannend of opwindend vinden; toch zijn er grote verschillen tussen jongens en meisjes: 62% van de meisjes vindt het niet leuk om een seksueel getinte vraag te krijgen, tegenover 13% van de jongens; 83% van de meisjes die wel eens een verzoek krijgen om seksuele handelingen te verrichten voor de webcam vinden dit vervelend, tegenover 28% van de jongens).</p> <p>(Wederzijdse) masturbatie.</p>	<p>Cyberseks met iemand hebben (via webcam).</p> <p>Een afspraak om seks te hebben 'in real life' met iemand op internet ontmoet.</p> <p>Opvallend veel bezig zijn met seks (ook masturbatie).</p>	<p>Seksueel expliciete bedreigingen (ook schriftelijk en online).</p> <p>Cybersekssessie ongevraagd opnemen.</p> <p>Dwangmatige masturbatie (chronisch of openbaar), zonder er plezier aan te beleven.</p> <p>Enmalig onder (groeps)druk dwingen om mee te doen aan seksspelletjes of seksueel getint contact afdwingen met gebruik van macht, druk, autoriteit, chantage, drugs en manipulatie.</p>	<p>Cybersekssessie ongevraagd verspreiden.</p> <p>Herhaaldelijk onder (groeps)druk dwingen om mee te doen aan seksspelletjes of seksueel getint contact afdwingen met gebruik van macht, druk, autoriteit, chantage, manipulatie, geweld en agressie (bijvoorbeeld met een mes).</p>
--	---	--	--	--

categorie	Groene vlag leeftijdsadequa at gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	--	---	---	---

<p>jongeren (15 tot en met 17)</p>	<p>Het vrijen gaat een stapje verder: van het (laten) aanraken van de borsten en onder de kleding en het (laten) aanraken van geslachtsdelen naar naakt vrijen; orale seks met leeftijdsgenoten.</p> <p>Op 16 jaar heeft 28% van de jongens en 18% van de meisjes geslachtsgemeenschap gehad.</p> <p>50% van de -18-jarigen heeft reeds geslachtsgemeenschap gehad. Van die 50% die seksueel actief is, is de gemiddelde leeftijd waarop de eerste maal aan geslachtsgemeenschap werd gedaan 15,5 jaar.</p> <p>Experimenteren met verschillende vormen van seks.</p>	<p>Promiscue gedrag (verschillende seksuele partners tegelijk hebben). Seksueel uitdagende kledij en gedrag (sletje).</p>	<p>Seksueel contact in ruil voor een beloning (bijvoorbeeld een breezer).</p>	<p>De andere(n) seksueel pijn doen tijdens het seksuele spel.</p> <p>Genitale verwondingen veroorzaken bij zichzelf en bij anderen.</p> <p>Seksueel contact met dieren.</p> <p>Geslachtsgemeenschap , anaal contact en andere seksuele handelingen met significant niet gelijkwaardige partner (bijvoorbeeld met jongere kinderen.)</p> <p>Vriend(in) manipuleren of dwingen om zich te prostitueren (loverboys).</p> <p>Seksuele handelingen binnen de familie.</p> <p>Seksuele handelingen tegen betaling: zich prostitueren en/of een prostituee bezoeken.</p>
---	--	---	---	---

categorie	Groene vlag leeftijdsadequa at gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
------------------	---	--	--	--

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Yvan Ameye, Jonge ouders van seksueel misbruik. Een literatuurstudie, Verhandeling aangeboden tot het verkrijgen van de graad Licentiaat in de Familiale en Seksuologische Wetenschappen o.l.v. Prof. Piet Nijs, Leuven, 1996.

H.E. Barbaree en W. L. Marshall, The juvenile sex offender, New York en London, 2006².

Peggy T. Cohen-Kettenis en Theo Sandfort, Seksueel gedrag van kinderen: een kwantitatief onderzoek onder moeders, in: Tijdschrift voor Seksuologie, 20(1996), blz. 254-265.

Cindy Creemers, Robert Vermeiren en Dirk Deboutte, Seksueel grensoverschrijdend gedrag door kinderen, in: A. Ph. Van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, Facetten van zedencriminaliteit, Elsevier, 2007.

Hanneke de Graaf en Jany Rademakers, Seks in de groei. Een verkennend onderzoek naar de (pre-)seksuele ontwikkeling van kinderen en jeugdigen, RNG-studies nr. 2, Delft: Eburon, 2003.

Hanneke de Graaf, Mechtild Höing, Miriam Zaagsma en Ine Vanwesenbeeck, Tienerseks. Vormen van instrumentele seks onder tieners, Den Haag, 2007.

Hanneke de Graaf en Jany Rademakers, Seksueel gedrag en seksuele gevoelens van prepuberale kinderen, in: Tijdschrift voor Seksuologie, 31(2007), blz. 184-194.

Hanneke de Graaf en Ine Vanwesenbeeck, 'Seks is een game'. Gewenst en ongewenst seksueel gedrag van jongeren op internet, Utrecht: Rutgers Nisso Groep, 2006.

Hanneke de Graaf, Albert Neeleman, Paul Vennix en Nel van Son-Schoones, De seksuele levensloop, in: L. Gijs e.a. ed., Seksuologie, Houten, 2004.

J. De Wit, G. Van Der Veer en N. W. Slot, Psychologie van de adolescentie, Baarn, 1995.

Martine F. Delfos, Kinderen in ontwikkeling. Stoornissen en belemmeringen, Lisse, 1996.

Steven Eggermont, Television viewing and adolescents' beliefs about sexuality. The effect of different program clusters, in: Steven Eggermont, The impact of television viewing on adolescents' sexual socialization, Leuven: Katholieke Universiteit, 2006.

Erika Frans interview in Humo nummer 3467 van 13 februari 2007.

William N. Friedrich, Jennifer Fisher, Daniel Broughton, Margaret Houston en Constance R. Shafran, Normative sexual behavior in children: a contemporary sample, in: Pediatrics, 101(1998);e9.

categorie	Groene vlag leeftijdsadequaatt gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	---	---	---	---

Jean-Yves Hayez, Ook kinderen hebben een lichaam. Kinderen leren omgaan met seksualiteit, Tielt, 2005.

W. Heuves, Pubers. Ontwikkeling en problemen, Assen, 2006.

Jeugd en seks '95. Resultaten van het nationale scholierenonderzoek, Utrecht, 1995.

Telidja Klai en Ingrid Ponjaert-Kristoffersen, Kinderen en seksualiteit, in: CGSO Trefpunt red., Jaarboek seksualiteit, relaties, geboorteregeling, Gent, 2000.

Telidja Klai, Intergenerationeel onderzoek naar de communicatie over seksualiteit: een studie bij ouders en jongeren van 15 tot 21 jaar. Proefschrift ingediend met het oog op het behalen van de graad van Doctor in de Psychologische Wetenschappen, Brussel, 2004.

Telidja Klai en Katrien Vermeire, La vie sexuelle des jeunes, in: Antenne 24(2006) nr. 3, blz. 19-27.

R. Kohnstamm, Kleine ontwikkelingspsychologie I. Het jonge kind, Houten en Diegem, 1993.

M. Laan, J. Rademakers en C.J. Straver, De beleving van lichamelijke intimiteit door kinderen, in: Kind en Adolescent, 17(1996) (1), blz. 32-37.
J.M.E. Oostveen, J.F. Meulmeester en P.T. Cohen-Kettenis, Seksueel gedrag van kleuters, in: Nederlands tijdschrift voor geneeskunde 138(1994) nr. 44, blz. 2200-2204.

Yuri Ohlrichs, Normale seksuele ontwikkeling, in: A. Ph. Van Wijk, R.A.R. Bullens en P. van den Eshof, Facetten van zedencriminaliteit, Elsevier, 2007.

Jany Rademakers, Het kind als subject; de seksuele ontwikkeling van kinderen (0-12 jaar), in: Tijdschrift voor Seksuologie, 24(2000), blz. 17-23.

Janita Ravesloot, Jongeren en seksualiteit, in: Du Bois-Reymond, Jongeren op weg naar volwassenheid, Groningen, 1992.

C.J.A. Roosen, A. Savenije, A. Kolman en R. Beunderman, Adolescenten en de liefde. Psychotherapie met adolescenten, Assen, 2004.

Gail Ryan en Sandy Lane ed., Juvenile sexual offending. Causes, consequences and correction, San Fransisco, 1997.

Eric Schoentjes, Dirk Deboutte en William Friedrich, Child Sexual Behavior Inventory: A Dutch-speaking Normative Sample, in: Pediatrics 104(1999), blz. 885-893.

C.J. Straver, P.T. Cohen-Kettenis en A.K. Slob, Seksualiteit en levensloop, in: A.K. Slob, C.W. Vink, J.P.C. Moors en W. Everaerd, Leerboek seksuologie, Houten en Diegem, 1998.

M.-C. Van Den Berg, Liefde op internet. Surfen, fluiten en verliefd worden in de digitale wereld, Amsterdam, 2000.

Sanderijn van der Doef, Kleine mensen grote gevoelens. Kinderen en hun seksualiteit, Amsterdam, 1994.

categorie	Groene vlag leefstijdsadequa gedrag	Gele vlag licht grensoverschrijdend gedrag	Rode vlag ernstig grensoverschrijdend gedrag	Zwarte vlag zwaar grensoverschrijdend gedrag
-----------	--	--	--	--

Ine Vanwesenbeeck, Hanneke de Graaf, Suzanne Meijer en Jos Poelman, Een update over het seksuele gedrag en de seksuele gezondheid van jongeren in Nederland: de belangrijkste bevindingen uit 'Seks onder je 25e', in: Tijdschrift voor Seksuologie, 30(2006), blz. 57-64.

Ine Vanwesenbeeck, Floor Bakker, Michelle van Fulpen, Theo Paulussen, Jos Poelman en Hermand Schaalma, Seks en seksuele risico's bij VMBO-scholieren anno 2002, in: Tijdschrift voor Seksuologie, 26(2003), blz. 30-39.

C. Vereecken en L. Maes, Jongeren en gezondheid: resultaten voor 2006, 2006. Zie: www.jongeren-en-gezondheid.ugent.be

Leni Verhofstadt-Denève, Adolescentiepsychologie, Leuven en Apeldoorn, 1998.

Leni Verhofstadt-Denève en Mark Schittekatte, Adolescenten, 15 jaar later: een onderzoek naar de relatie tussen seksuele normen en gedrag en de psychosociale ontwikkeling tijdens de volwassenheid, in: Tijdschrift voor Seksuologie, 21(1997), blz. 194-205.

Channah Zwiep, Kinderen en seksualiteit. Pedagogische begeleiding in de kinderopvang, Amsterdam, 2005.

CRZ(2005), Jongeren en seks vandaag (online)
<http://www.crz.be/html/modules.php?name=News&file=article&sid=19>

Flanigan, Ch. E.a. (2003), Science says: the sexual attitudes and behavior of male teens (online),
[Http://www.teenpregnancy.org/resources/reading/pdf/sexual%20Attitudes%20and%20Behavior%20of%20Male%20Teens.FINAL.pdf](http://www.teenpregnancy.org/resources/reading/pdf/sexual%20Attitudes%20and%20Behavior%20of%20Male%20Teens.FINAL.pdf)

Hendrickx K. e.a. (1997), Seksueel gedrag bij Marokkaanse immigranten van de tweede generatie, balancerend tussen traditionele houdingen en veilig vrijen (online),
http://statbel.fgov.be/studies/ac269_nl.doc

Pelleriaux K. (2003), De Scholierenenquête (online)
http://www.holebifabriek.be/files/Resultaten_SE2003_K_Pelleriaux_.pdf